

II.

Uddrag af Aaker Kirkebog 1651—82.

Ved Sognepræst C. Th. Christensen.

Her i Sognet begynder den ældste Kirkebog med Aaret 1687; men bag i findes en Del Blade med Overskrift: »Herefter følger en kort Extract af de ældste Kirkebøger, som her ved Aakirke er at finde«, fra 1648 til 1682, hvilken Extract maa være skreven af Thue Larsen, der var Præst her 1687—1705. Hvert Aar er der tilføjet nogle korte Bemærkninger, indeholdende Oplysninger særlig til Bornholms Historie — deraf har jeg taget følgende Afskrift¹⁾.

1651. I dette Aar døde her i Kaldet Hr. Rasmus Jensen Midelfar, og i hans Sted kom Hr. Sven Larsen, Hr. Lars Olsens Søn i Rønne. Han fik til Hustru sin Sal. Formands Stifdatter, Margrete, som var Sal. Hr. Dirik Castensens Datter, hvilken havde været Sognepræst her nest for Hr. Rasmus. — Hr. Rasmus var Sogn Præst i 15 Aar, hans Formand Hr. Dirik i 14 Aar.

1652, Dominica 1 Trin. holt Hr. Hans i Poulschersogn Bryllup med Sal. Hr. Rasmus Jensens Enche af Aa-kersogn.

1653, 19 Trinit. Christine Hr. Michels i Ibskersogn fødte en Søn Dirich, og døde hun Torsdag nest efter.

1654 d. 5 Sønd. efft. Trin. har Landsprovsten introduceret Hr. Nils Mazon Lund her udj Kirken og samme Dag visiteret.

10 Aug. blev Landprovsten Hr. Jens Pedersen begravet.

¹⁾ Af Pastor C. Th. Christensens Meddelelse har jeg hist og her udstrøget noget, fordi det allerede fandtes i foranstaaende Uddrag af Rasmus Ravns Krønneke, eller fordi det andensteds fra var noksom bekjendt, eller for øvrigt uden Skade kunde udgaa.

1655, 25 Jan. om Natten ihjelfrøs Peder Mortensen, en Bonde i Poulskersogn, paa vejen emellem Nexø og sit Hjem.

Fer. 3 Pent. Hr. Povl i Ryschersogn troloved med Karen Jensdatter.

Dnc. 2 Trin. Hr. Michel Thomesen i Poulschersogn Bryllup med Christine Steffensdatter.

1 Aug. Hr. Hogen Barth(elsen) og Lisbet troloved.

1656, 7 Jan. Hr. Maz Michelsen i Nicolai Sogn og Sophia Pedersd. trolovet paa Slottet.

30 Jan. døde Christine Borgmester Peder Larsens i Rønne, æt. 70.

17 Febr. døde Lars Winter, Foget over Bornholm, æt. 50, begravet i Rønne.

11 Mart. nedfaldt Bloddraaber til Peder Jensens her nest hos Kirken.

23 Mart. 1656 Hr. Hogen Bertelsens Bryllup med Lizbet Michelsd. i Boelschersogn.

6 Trin. Beril Hansen og Jomfru Margret Macabæa brudeviet udi Ibs Kirke.

I dette Aar blev Jens Larsen Risom Ridefoged over Bornholm.

29 Oct. var Præstemøde her i Kirken antlangende de 8 Rdaler Konge-Schat af hver Præst.

1657, 23 Febr. var alle Rigens Stænder af Hans k: May. kaldet til et Møde udi Odense, og kom de 3, som fra Bornholm var udschichede, tilbage den 14 Mart. og bragte Bescheed derfra, mest om de Udlegg, som behøvedis til den Svensche Krig.

10 Mart. blef befunden lefret Blod at være nedfalden i Dirik Pedersens Huus her i Sognet, saa og regnede Vand og Blod ned i hans Gaard d. 14 Julij i dette Aar.

I disse Tider var Oberst Lieutenant Albert Frijs her paa Landet.

D. 5—6—7 Jul. laag Kongen og hans Schibsflaade uden for Nexø.

8 Aug. blev 400 Mand herfra Landet udcommanderet til Lante Ryhen: som strax kom tilbage igjen.

I dette Aar begyndte U-freden imellom de Dansche og Svendsche.

1658, 16 April ankom Tidender om de Svendskes Accord med de Danske, og at Bornholm var overgivet til de Svendske.

23 April ankom Bispens Ordre, dat. Lund d. 18 Mart., at her effter skulde bedis for Kongen af Sverig, begge Droninger og Carl Friderik.

6 May var alle Land[sotter] samlede ved Aakirkeby, hvor Gubernur Johan Printzenschiold forkyndet sin Fuldmagt over dette Land, gifven af Kong Carl-Gustav.

Ascens: fest. holdt Tacksigelse for Freden.

Ditto døde Hr. Thomas Michelsen Wiborg, Sognepræst til Nørre (o: Øster) Larschersogn og Gudiom.

27 May aflagde dette Lands folck sin Troschabs-Eed til den Svendsche Crone for Greve Corfide Ulfeld i Malmö.

18 Jun. 16 Jul. 13 Aug. tre almind. Bededage.

6 Julii blev en stoer Deel af Bornholms unge Mandkøn ud-commanderet til at reise til Tydschland.

13 Julij døde Maren Hr. Michels i Ibschersogn i Barselseng. Barnet kaldet Ane Christine.

18 Sept. blev Rytteriet af Landet udcommanderet; de reiste den 8 Oct. til Riga i Lifland.

3 Nov. var Præsterne og 4 Mand af hvert Sogn og Sandemændene i Rønne hos Printsenschiold, hvor hvert Sogn blev skreven til Schat.

26 Nov. Nils Pederssen i Ellet og Qvinden publice absolverede af Provsten Hr. Jens Larsen i Rønne kirke for et Barn, som de self sagde sig for 7 Aar siden at have ligget ihjel.

8 Dec. blev Printsenschiold af Landsotterne i hiel slagen, og de Svendsche her paa Landet nogle faa slagne, de andre fangne.

20 Dec. Borgmester Peder Olssen i Hasle overrejste

til Kiøbenhafn dette at referere. Hand kom d. 7 Jan. an. 59 tilbage og var da af Kong: M. af Danmark beschicket at være Landsdommer her paa Landet.

1659, 2 Jan. er endel Svendsche Ryttere tagne fangne, som andkomme hid til Landet og icke vidste, at Landet var igjen blevet Dansch.

20 Jan. afbrende to Længer paa S. Pouls Præstegaard, og same Dag brød tre Mennisker sine Been itu, en udi Poulscher, en i Boelscher og en i Perscher Sogn.

Dom. 3 Epiph. Hr. Ole Nielsens og Maren Hansdatters Bryllup i Nørre (o: Øster) Larskersogn.

26 Jan. Hr. Michel Nilsen i Ibschersogn og Rachel Johans Datter trolovede.

28 Jan. Tacksigelsis Fest holden for Befrielse fra de Svendsche. Textus: Psal. 103 v. 1—4.

I disse Tider commandered Oberst Echstein her.

1 April. Anordning om Rytterschat af Præsterne.

8 April. Anordning om 14 Sldr af alle Degne tilsammen at gives maanetlig i Skatt, og var Degnen her i Sognet taxeret paa 5 ŷ .

30 Julij ved disse Tider synis General Major Adolph Fuchs at være først hidkommen, at være Gouverneur over Bornholm.

10 Aug. Almindelig Bededag. Text: Psal. 1. Denne Bededag var i Kiøbenhafn holdt den 1 Julij tilforn.

1 Sept. Anordning, at den sedvanlige Malt-Told schal her effter ydis til Lands Defension.

3 Oct. Møde her i Aakirkeby af alle Stænder om Rytteriets Afschaffelse.

15 Dec. Torsdag. Almindelig Tacksigelses fest for Fyens Erobring fra de Svendsche, som schede d. 14 og 15 Novemb.

1660, 4 Jan. Barsel hos Hr. Ole Nilsen i Nørre Larschersogn.

Fest. 2 Pent. forkyndet, at endelig Fred var sluttet imellem Danmarch og Sverig.

Ved disse Tider synis Hr. Poul Ancher at være bleven Patron til denne Kirke, thi d. 6 Jun. dette Aar hørde hand første Gang Kirkens Regenschab.

26 Julij ankom hid til Landet og blev paa Slottet Hammershus insatt Corfits Ulfeld med sin Frøychen, hvor de ere blefne besiddende indtil d. 17 Dec. 1661, da ere de igien udtagne og ved Kongl. Maj.s Galiot til Kiøbenhafn førde.

14 Nov. var atter Møde her i Byen om Rytteriets Afschaffelse, og Supplique opsat til Kongl. Maj. der om.

1661, fer. 3 Pasch. kom ved 200 Soldater hid til Landet, deraf blef indqvarteret 11 her i Sognet.

25 Maj kom visse Tidender, at H. Kong. Maj: i Danmark hafde indløst og kiøbt Bornholm fra Sveriges Crone for 5 Tdr. Guld.

13 Aug. om Natten hengde Boel Degns sig sielf i Unge Peder Ibsens Lade i Strandbye; hun hafde afdet et Barn i Blodscham med Jens Mazen i Pederschersogn.

9 Sept. en af Ritmester Brinchis Ryttere ihielstucken ved Rønne af Hans Monsen i R(uths) S(ogn).

Dom. 14 Trin. ankom for Nexø Greve Christian Ranzow, kngl. Commissarius; d 16 Sept. annamet hand Eeden af Nexø Borger-schab; d 17 Sep. af Syderherrets Præster, Tingfoged, Schriver og 4 Sandemænd og tre Herrets Degne, saa og af Aakirkebyes Øfrighed; d. 18 Sept. i Rønne af Rønne Øfrighed og Borgerskab, og af Westerherrits Mænd og Præster; d. 19 Sep. af Nørreherrets Mænd og Præster og Hasle Borgerschab, i Hasle; d. 20 Sep. af Østerherrets Mænd og Præster og Svaniche Indvonere, i Svaniche.

27 Sept. opført et Stenbrød her fra Kirken til Slottet; det er forðum kommen fra Rønne, hvor i Margrete Claus Cams Huus i en dyr tid for 100 Aar siden er en heel Offn fuld af Brød, som schulde bagis, omvent til Steen. Denne Steen førdis til Kongen.

21 Oct. Møde af alle Stænder her i Byen om de

5 Tønder Guld og deris Interesses Afbetaling, hvormed Landet er indkøbt.

19 Søndag à Trin. sprang et Stykke, som affyredis, i tu og slog en Mand ihjel og ilde blesserede tvende andre, i Rønne.

28. Oct. lovede alle her paa Landet at give H. Maj. af sin formue den 10 Deel til de 5 Tønder Gulds Betaling, hvor med Greven paa H. K: M^s Vegne nøjedis.

21 Trin: døde Hr. Jacob i Nychersogn.

NB. Landfolcket haver siden den Svendsche Regering contribueret til Ryttere og Soldater 84460 Rixdal.

24 Trin. oplæst Kongl. M^s Befalning om Tolden, som Præsterne skal opbære af alle Møller af hvis der malis, og om Græspenge af Qvæget, og om Regenskab derfor at giøre.

10 Dec. Kongl Maj^s Ordre ankom, at Rytteriet schal aftachis af Eichsteen.

17 Dec. rejste General Major Adolf Fuchs bort, effter at hand Landet i 2 $\frac{1}{2}$ Aarstid hafde vel forestaaet.

Præsterne gaf hver 2 Slettedal: og hver Legg i Sog-nene 9 Rd: 5 $\frac{1}{2}$ ŷ til de bortreisende Rytteres Fortæring.

1662, in Febr. er Maria Hans Richarts her af Byen myrdt, som det meenis, af Daniel Feltmann. Og er hand omsider ogsaa røbet og fengslet, men haver brøt sig af Fengslet og rømt bort.

Paasche-Aften ankom Lands-Herren Hans Schröder, siden kaldet Løvenhielm.

14 April var Præstemøde her om Udlegg til Soldat-esqvens Underholdning, og gaf Præsterne 16 Rdaler.

I disse Tider gavis Maletold, Egteschabstold, Græs-pænge af alt Qvæg, item Maanedes-Schat.

Dnc. 7 Trin: Povel Kofod af Svaneche holdt Brøllup med Elsebe Hermandsdatter Bohne i Rønne.

24 Julij. Inger Sverches hos Nils Pedersen udj Ellet, som hafde himmelig fød og myrdt sit Barn, afled med Nils Pedersen Soldat, er i Dag halshuggen.

In Julio er af alle Landsotterne sammenschreven Supplique, til Kongl. Maj. at oversendis, hvorudi anholdtis om Pressurernis forlindring, saasom Maanets-Schatter, 1269 Rixdal:, og Comsumptions Tolden og det trygte Papiir.

Sidst i Octob. og først in Nov. omrejste Landsherren, Landsdommer og Provsten at taxere alle Landsotternis Middel, at der af efter forrige Aars Løfte kunde erleggis den tiende Penge.

1663, 25 Mart. afseylede nogle her fra Landet over til Kongl: Maj at anholde om Skatternis Forlindring; og komme de igien d. 3 Junij med ringe Besked.

23 Mart. døde Nils Nilsen, Ridefogden, udi Rønne.

In Majo er først lagd Tagsteen paa Aakirkis Klocke Taarn, ti der laag før ickun Dæller derpaa: og blef samme Taarn da fordønnicket paa Siderne, og Mandfolck Stolene i Kirken foretagne paa ny at forfærdigis.

I dette Aar var uherlig vanscheligt Høstvæjr, saa at mange maatte meje deris Korn under Vandet.

27 Oct. blev Hans Sørensen hengt for atschillige begangne Tyverier.

1664. Dom. 1 p. Epiph. introduceret Hr. Jens Sørensen Morsing til Sogne-Præst i St. Nicolaj Kirke.

In Augusto lod Kongen ved sine Jægere holde Jagt her paa Landet.

23 Sept. Hr. Hans Sode i Nykersogn hafde Bryllup.

In Novemb. er her af Landet givet Princessin-Steur, og motte hver Sognedegn her paa Landet give 3 R. Daler.

1665. Imellem d. 27 og 28 Febr: om Natten døde Hr. Haagen Zonnesøn, Sognepræst i Clemetschersogn, æt. 56 an. Introduceret Dom: Exaud. Hr. Ole Jensen til Sogn-Præst i St. Clem. Kirke. *

Dnc. 11 Trin holtes Hr. Ole Jensens og hans Formands Hr. Hogens Enchis Zizele N. deris Bryllup i Clemetskersogn.

1666. fest. Viridium. Stor Ildebrand i Rønne.

Dnc. 5 Trin. Jens Hansen og Barbara Hermandsdatter Bone Bryllup i Rønne.

Dnc. 11 Trin. døde Hr. Hogen Bertelsen udi Boelschersogn.

30 Sept. døde Hr. Jens Knudsen, Capellan i Rønne, æt. 57 Aar, sepult. 6 Oct.

16. 17. 18. 19. 20. Oct. var Commissarier her i Byen og efter kongl: Ordre forringede Maanets-Schatten om Landet.

Dnc. 2 Adv. Hr. Ole Svendsen Lemvig af Provsten indsat i Embedet i Boelscher Sogn og Nexø: hand var den første, som paa Bornholm har taget Kongebref paa Kald, hand fik en ond Afgang.

10 Mart. afbrende Borgm: Christen Gregersens Gaard og alle hans Midler, strax for Dugning.

6 April ligesaa Byfoged Tobias Deckners Gaard og Heste og Qvæg, strax for Dagen begyntes.

17 Maj en almindelig Faste- og Bededag.

1667, 6 Febr. Hr Ole Svendsen og Martha Hans Datter holt Trolovelse i Østerlarscher Sogn, og Dnca Oculi Bryllup i Hasle.

9 Aug. døde Christine Staffens Datter, Hr. Michel Thomesens Hustru i Poulschersogn. Hun haffde før i Aakersogn haft til Egte Hr. Dirik Castensen og Hr. Rasmus Jensen Middelfar: siden i Poulscher Sogn Hr. Hans Andersen Rafn og Hr. Michel.

6 Dec: Afrettet en Svensch, nafnlig Sven Pedersen, i Nørre Herret, fordi hand hafde dræbt en af Oberstens Soldater.

11 Dec. Trolovet Hr. Jens Mortensen Hvass med Margrethe Hogensdatter.

10 Jul. Hr Bent Jonssøn af Ibskersogn og Susanna Hansd: holt Bryllup i Kjøbenh.

1668, Dnca Reminiscere, Hr. Jens Hvass i Olskersogn Bryllup med Margrete Haagensdatter af Clemetschersogn.

17 Mart. Nils Carlsen, som hafde tilligemed andre staalen en stor Deel Guld, Sølf og Penge fra Karen Sal. Hr. Jens Kysis, blev i Dag hengt for Hassle: en Hore, som med ham var paagreben, bleff brent i Panden, og nogle flere udlagde.

I Aar er her paa Stæden Marie Bebudelsis Dag celebreret d 4. Dag Paasche. Paaschedag haver icke indfaldet saa tilig som i dette Aar, siden A. 1573.

Christi Himmelfart: da snede den hele Dag.

30 Sept. aflivede Matthis Nilssen Holst sig selv i Nilavschersogn.

25 Oct. 23 Trin. stor Formørkelse i Solen.

15 Dec. døde Hr. Jens Mortensen Hvass i Olschersogn, æt. 53 Aar.

I dette Aar blef paabøden Princessin-Steur til Princess Friderica-Amalia.

1669, Dnca Septuag: døde Hr Ole Larsen, Sognepræst i Pederskersogn.

24 Feb. Hr. Jacob Jensen Sode til Ols Kirke og Al-linge indsatt af Provsten.

Dnca Lætare. Hr Christen Michelsen indsat til Capellan i Rønne.

5 Maj Hr. Thomas indsat af Provsten i Peders Kirke.

4 Jun. Poul Kofod af Svaneke og Malene Margrete Hassers Fæstensøl paa Slottet.

12 Trin. Unge Tobias Dechners og Marie Elizabeth Capitain Lieutenantz Datters Bryllup i Gudhiem.

23 Sept. Hr. Rasmus Olsen af Røe Sogn for Druckenskab og andre grove Fauter dømt fra sit Kald i Rønnekirke af Provsten og 2 Præster.

Fest. Michaelis om Aften afbrænder Hr. Bent Jønsens Stuelenge i Ibschersogn.

Dnc. 24 Trin: forleden Uge var forferdelig Storm, da effter d 15 Nov. fantis 8 døde Mennisker for Poulskersogns Strand.

1670. Hr. Jens Morsings og Boel Mouritzdatters Bryllup i Nilauschersogn Dnc. 3 Epiph.

3 Feb. Hr. Bent Jonsen introduceret Sognepræst at være i Ibschersogn og Svaniche.

23 Feb. Barsel hos Hr. Ole Nilsen i Østerlarschersogn.

I dette For-Aar var streng og langvarig Winter og intet foder at give Qvæget, derpaa fulde en tørr Sommer med saa stor Ufructbarhed og dyr Tid, baade paa Korn og Hø, at ingen kunde mindis dets lige.

9 Febr. døde højloflig Kong Fridrich d. 3, hvorfor her paa Langfredag kom Befalning, at i alle Kirker schulde hver dag ringis for hans Liig fra Klocken 12 til 1 et gandske Aar om.

14 April aflagde alle Stænderne her paa Landet deris Underdanigheds Eed til Kong Christian d. 5 for Landsherren Hans Løvenhielm.

4 Sept: sched ny Reduction med Maanet Schatten at omsætte.

1671, 29 Apr. døde Hr. Lars Christensen i Østmarie S.

In fest. Pent. ankom 1000 Tdr. Korn, som Kongen gaf Landet; denne By fik 40 Tr. Bygg. I denne Sommer vor Kongl: Commissarier her paa Landet, Scheel og Finke.

Ved Michels Tider rejste Hr. Ole Lemvig fra Boelschersogn ære-løs fra Landet.

Introduceredis den 3 Oct. Hr. Søren Larsen i Østermarie Sogn.

D. 18 Oct. sette Landsdommer Matthis Eksteen sit første Landsting.

1672, 25 Sept. Rasmus Jensen og Lisbet Rasmusdatter trolovede i Vestmarie præstegaard.

29 Sept. Hr. Ole Nilsen i Øster Larsersogn døde, filius posthumus Olaus baptizatur 20 Trinit.

24 Trin. Hr Søren Larsens Brøllup.

22 Oct. Fru Bertha von Allefeldt døde paa Hammershuus.

1673, Dnca Quinquag: Hr Jørgen Jensen Sode sang sin første Messe i Øster Larskirke og Gudiem.

10 Mart. Oberste Michel Echstehn døde i Rønne, blev d. 26. Mart begravet i S. Clemens Kirke.

18 Mart. fih Johan Dechner Dom til Bremerholm.

30 April Hr. Jørgen Jensens fæstens øll med Maren sal. Hr Oles i Østerlarschersogn. 7 Trinitatis deris Bryllup.

Dnca 1 Trin. Hr. Rasmus Andersen i Vestermariæ Sogn døde i Skriftestolen i Kirken for predichen, æt. 57 Aar.

d. 15. 22 og 29 Aug. Almindelige Bededage.

Dnc. 12 Trin. Hr Rasmus Jensen introduceret Sognepræst i Vestermariæ Kirke.

15 Trin. Hr. Rasmus Jensens og Lisbet Sal. Hr. Rasmus Andersens Datters Bryllup.

16 Sep: Præstemode om Princesin-Steur at være de Geistlige her paa Landet effterladt.

14 Oct. Qvartal Schatten forhøjet.

5 Nov. Mag: Claus Predbjørnsens og Christines Bryllup i Boelschersogn.

12 Dec. kom Oberste Morten hid til Landet at være Commendant.

1674, 21 Jan. Borgmester Peder Larsen begravet i Rønne.

10 Julij: drugnet Hr. Hans Jensens Barn i Nykersogn.

26 Aug. Hr. Hans Jensen af Fyen hafde Brøllup i Rønne med Amptschriver Hans Christensens Datter Margrete.

16 Trin. Philip Raschis Brøllup i Rønne.

1675, 9 Augusti blev Maz Jørgensen i Østerlarschersogn henrettet for et Mord begangen paa et Qvindfolck, som hand self hafde beligget.

17 og 24 Sept. og 1 Octob. tre fredage er holdet almindelig Faste- og Bededage.

15 Nov. udschar Hans Hansen i Rosendal sin Strube. Denne hafde afled et Barn med sin Tjenesteqvinde og myrdt det.

1676, i Dimmeluge kom Ordre, at her af Landet schal udredis 60 Baadsfolck eller 16 Speci-Daler for hver.

Fer. 3 Pent. afbrende Store Cannichegaard udj Boelschersogn, som tilhørde Tolderen.

Dnc. 23 Trin. er Hr. Dirich Svendsen af Provsten indsat i Embedet her i Kirken at være Sognepræst.

1677, 26 Mart. Claus Bohnes og Lisbet Markmands Bryllup i Rønne.

24 Sept. Hr. Diderik Svendsen af Aakirkeby og Nille Clemensdatter Bryllup i Rønne.

1678, 4 Dec. om Natten støtte en stoer Andeel Schibe for Sosø og dets Nabolav, alle ladde med Svensche Krigsfolck, som komme fra Straalsund og schulde været overførde til Stochholm; en stoer Andeel af dem drugnede, de andre effter kort Tids forløb bleve henførde til Kiøbenhafn.

1680, 1 Jan. Om Aftenen døde Landsprovsten Hr. Jens Larsen i Rønne. Hannem succederede i Provste-Embedet Magister Clavs Predbiørnsen i Boelskersogn, men i Kaldet Hr. Christen Michelsen.

Om Sommeren i dette Aar blev alle Menighederne her paa Landet visiterede af Biscopen Doct. Hans Bagger.

1681, 12 Nov. klokken 2 eftermiddag døde Hr. Hans Larsen, Sognepræst til Ibskirke og Svannicke. Hannem succederede Hr. Hans Dominici, som før hafde været Præst i Skaane.

1682, 7 Nov. klokken 2 eftermiddag døde Lands Provsten, Magister Claus Predbiørnsen Langstæd, Sognepræst til Boelscher og Nexø, æt. 42 aar. Hannem succederede i Provste Embedet Hr. Hans Jensen Sode i Nykersogn, men i Sognepræstekaldet Hr. Lars Svendsen, salig Hr Svens Søn af Aaker Sogn.
